

Suedian, esaten digu Sundstrom-ek, daitekeena da zaharrek bakarrik bizitzeko duten joera, bere osasun egoeran dituen hobekuntza orokorre, pentsioen maila garaia izateari eta azkenik etxebizitza onak eta ondo egoituak izateari zor izatea.

Orain dela 30 urte, 1954 an, parejarik ez zuten adineko pertsona gutxiaratuena % 43a, seme edo alabaren batekin bizi zen, % 15a bakarrik bizi zen eta % 42a egoitzen batetan. 1975 ean orde, % 55a bakarrik bizi zen eta % 8a bakarrik beren seme-alabekin. Baina azpimaratu behar dena da "bakardade" hori eta baztertua egoitearen bakardadea ez direla batu behar, zergatik instituzioetan dauden zaharren kopurua, goraka joan ordez, % 37a izatera pasa bait da. Esan daiteke bada autonomi arazoak dituen zaharren gehiengoak, 1975 ean beren seme-alabengandiketa instituzioetatik libre bizitzea lortzen duela.

Suedian, belaunaldien arteko erlazioen eboluzioak badirudi arrazoi ematen diola Sundstrom-ek planteatutako laugarren hipotesiari. Atentzio formalak, pentsio sistemaren garapenak, etxebizitzarako erraztasunak, etxerako atentzioak etab. bideratzen dute zahararren ingurukoak oinarritzko arazoez arduratzetik Administrazioak arduratzetik ez daukan beste tipo bateko arazoez arduratzera pasa ahal izatea.

Beste atal batean esan dugu (2) Etxerako Asistentziak konkretuki, ez lukeela balio izan behar seme-alabek beren gurasoenganako

ERRESERBA ASISTENTZIALA

Zaharren erreserba asistentziala 45-59 urte inguruko emakumezkoak osatzen du nolabait, populazioaren sail honek horren ardura hartzen du orokorrean, atentzio sistema formaletara joezina gertatzen denean edo erabili nahi ez bada.

Hala ere —Suedian egindako inkesta batetan ageri denez—emakumezkoak dira hain zuzen ere, gizon-emakume zaharrak gizarteak zaindu behar dituela pentsatzen dutenak.

Noren eskutan utziko zenituzke zure gurasoak bere gain har ditzan. Suedia 1981.

(45-59 urteko gizon-emakumeak gurasoak bizirik dituztenak)

Portzentaia	Nahiago nuke neuk zaintzea (a)	Nahiago nuke gizarteak bere ardurapean hartzea	Nahiago nuke zainketa gizarte-arekin banatzea	Seguneta erantzun gabe	Orotara
Gizonezkoak	53	10	23	14	100
Emakumezkoak	38	24	32	6	100
OROTARA	46	16	27	11	100

Izan ere, guraso zaharrak bizirik dituzten gizonen erdia baino gehiagori gustatuko litzaioke gurasoak zuzenean zaintzea, hala nahikoa boluntarismo agertzen bide dutelarik, zeren eta emakumezkoak, tradizioz arduratu behar ohi dutenak, ez du ematen hori egiteko oso gertu daudenik. Are gehiago, 45 eta 59 urte bitarteko lau emakumetatik batek, gurasoak bizirik dituztenetakoak, nahi izango luke gizartea izan dadila hauen ardura bere gain hartukolukeena. Gizonetako % 10ek bakarrik azaltzen du gauza bera.

ardura baztertzeko, baizik eta zaintze "hobea" eta erlazio handiagoa erraztuko duen elementu izan behar lukeela.

Errealitatean, datuek erakusten dute Suedian egoitzetan bizi diren zaharren portzentaia, denborarekin ez doala aurrera, eta mende-baldeko beste herrietakoa baino handiagoa ez dela (3).

Erakusten al dute datu hauek famili inguruak eta konketuago 45 eta 59 urte bitarteko alabak eskaintzen duen atentzio informala "morelezko eginbehar" batetik datorrela eta makina bat kasutan eskaintzen duenaren borondatearen aurka eta agian baita jasotzen duenaren aurka ere ematen dela?

Ba liteke. Edozein kasutan emakumezkoek eratzten duten erreserba asistentziala agortzeko bidean dago. Emakumea lan munduan sartzeak bistan da zaildu egiten dituela historikoki hark beretzat hartu dituen beste egiteko batzu, eta konkretuki senide zaharrak edo gaisoak zaintzea, baina hori alde batera utzita ere, errealitate bat da denboran zehar 45 eta 59 urte bitarteko emakumezkoen proportzioa gutxituzdoala gero eta gehiago, 65 urte gainditu dituztenen proportzioarekin konparatuta.

Gaur egun, Euskal Herriko Komunitate Autonomoan 45 eta 59 urte bitarteko emakumezkoen multzoa txikixegoa da 65 urteko gizon-emakumeena baino. Lehendabiziko kasuan 190.000dira eta 195.000 bigarrenetan. Zenbaki hauek ondoko ratioari dagozkio: 1.000 zaharretatik 974 emakume 45-59 urte bitartekoak (1980. urtean). Proportzio hau altua da Europako beste zenbait herriekin konparatzen badugu: Suedia 590, Britaina Haundia 643, Dinamarka 650, Finlandia 829, Noruega 644... (1974ko datuak)... baina 20 urte lehenagoko proportzioa 1.000 zaharretatik 1.136 emakumezkoena zela kontutan hartzen badugu, edozein ideologi motaz aparte, onartu behar dugu gizarteari zaila gertatuko zaiola emakumezkoak erreserba asistentzialaren eta atentzio informalaren papera bereganatzen jarraitzea, gizon-emakumeek, eta dirudienez gizonok batez ere, hainbestearaino idealizatzen dugun gauza.

Badirudi baieztatzen dela baita ere zaharren libre izate prozesuak ez duela erakarri seme-alaben inolako atentzio faltarik. Errealitatean, belaunaldien arteko harremana goraka joan dela dirudi Suedian azken gizaldi laurden honetan eta gaur egun zaharren % 65a beren seme-alabekin egoten da astean behin gutxienik.

Bestalde, eta datu horrek esanahi handia du, badirudi bakardadea aitortzeko orduan, proportzio berdinean egiten dutela, hala seme-alabekin bizi direnek nola bakarrik bizi direnek.

Etixerako Asistentzia askatasunaren oinarri

Suedian zaharren askatasuna posible egiten duten funtsezko elementuetako bat, pentsioen maila alde batera utziz, Etixerako Asistentzia zerbitzua lortzeko aukera izatea da. Hain zuzen ere, datu bitxi batek, jende artean zerbitzu horrek duen eraginari buruzkoak, erakusten digu baita ere atentzio sistema formalaren eta ez formalaren artean dagoen osagarritasunezko erlazioa.

Gertatzen da bakarrik bizi direnek, etxerako asistentzia gehiagotan hartzen dutela bikotea denean baino, arrazoizko gauza izanik, kanpoko laguntzaren menpekotasuna igo egiten bait da bakardadearekin, baina hemen aipagarria da, hala kasu batean nola bestean, etxerako edozein tipotako laguntza edukitzeko joera igo egiten dela zaharrak, lagunarekin edo bakarrik bizi denak, seme-alabak dituenetan eta gehiago igotzen da oraindik seme-alaba horiek bere etxebizitzatik gertu bizi direnean hain zuzen ere.

Etixerako Asistentzia hartzen duten zaharren proportzioa

Bakarrik bizi da	Bikotea bizi da
Seme-alabarik gabe: 20	Seme-alabarik gabe: 7
Seme-alabekin	Seme-alabekin
gertu ez: 24	gertu ez: 7
gertu: 30	gertu: 19